("జ్యోతి" మాసపత్రిక; మార్చి 1965)

మీకూ కథలే యిష్టం

నేనొచ్చేస్తున్నా నన్న టెలిగ్రాం చూసుకుని స్టేషనుకి ఒచ్చినట్టున్నారు మా ఆయన .... అంతసేపూ చింతతో నిండిన మనస్సులో. ఆయన కనబడగానే ఆయన మీదున్న సానుభూతి యిగిరిపోయి కోపం ఒచ్చేసింది నాకు.

"పండక్కి రాలేదేఁవఁడీ ?" అని అడిగాను జోరుగా.

"...... ...."

"అప లెక్కడున్నారు, పండక్కి ?"

"...... ...."

"జవాబు చెప్ప రేఁవఁడీ ?"

"...... ...."

"మీ కోసం ఎంతలా ఎదురు చూసేనండీ! .... మా వాళ్ళందరూ అడగడఁవేఁ; ఏఁవేఁ మీ ఆయనరారా, అసలు నీతో ఏం చెప్పేరే అంటూనూ ? ఏమిటిలా చేసేరు ?.... మరీ మరీ చెప్పేను కదా;.... అసలు మీరే కదండీ, తప్పకుండా ఒస్తాను - అంటూ చెప్పేరు !"

ఆయన నా ప్రశ్నల్ని టైమ్ లేనట్టుగా దాటేస్తున్నారు.... నడుస్తూనే ఉన్నాం.... పోర్టర్ని పిలవడం, సామాను వాడినెత్తిన పెట్టడం, టికెట్టు నా దగ్గిర పుచ్చుకోవడం, జేబులోంచి ఆయన టిక్కెట్టు బైటికి తీసుకోవడం, రెండూ కలిపి గేటు దగ్గిర ఇచ్చెయ్యడం, రిక్షామాట్లాడ్డం, అందులో సామాను పెట్టించి కూచోడం— నా ధ్యాసేలేదు....నేను అడుగుతూ వుండడం, ఆయన నా వేపు ఓసారి వెర్రిమొహవేసి చూడ్డం, మళ్ళీ పనిలో పడ్డం—అలా అయిపోయింది.

"ఎందుకండీ రాలేదు ? .... మాట్లాడరేఁవఁడీ?— పండక్కి ఎడ్వాన్సూ పెట్టుగుని;— సెలవూ పెట్టుగుని; —హాయిగా అక్కడి కొచ్చి సరదాగా

వుండక ఇక్కడే కూచుండి పోయారేం ? — మా వాళ్ళిల్లు అంత మొహం మొత్తేసిందా? ఆమాత్రం దానికి నన్నెందుకూ, రెండు రోజులు ముందుగా వెళ్ళ అంటూ పంపేశారు? - అసలు మాట్లాడరేం ? ?"

అప్పుడొచ్చింది ఆయనోటం, వో మాట.... జవాబుకాదు; ప్రశ్న! "చెప్తాను కమలా; ఏమిటి గొడవ ? ఇంటికెళ్ళే వరకూ ఆగలేవా ?"

"నే నాగలేను ! చెప్పండి ? !" అన్నాను గట్టిగా.

రిక్షావాడు ఓసారి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. నేను మొహం ముడుచుకొని ఊరుకున్నాను.

* * *

రాత్రైంది.

తొమ్మిది దాటింది, వంటా భోజనాలూ ఐ మళ్ళీ తీరిక తీసుకునే సరికి.

"కిళ్ళీలు తెమ్మంటావా ?" అన్నారాయన; నేను వంటింట్లో పని పూర్తి చేసుకుని ఇవతల పడగానే.

"కిళ్ళీ ఒద్దూ, సోడాలూ వొద్దు. కాస్త నడుం వాల్చనీండి. చచ్చి చచ్చి ఒచ్చేను...."

"ఆమాత్రం దానికి ఈ ఒక్కపూటకీ వంటా పెంటా అంటూ గుండా పిండీ అయిపోకపోతే ఏం ? కేరియర్ తెచ్చుకుంటే ఏడింటి కల్లా తినేసి ఈ పాటికి నిద్రపోయే వాళ్ళంగా!— పోనీ నన్నేనా సుఖంగా కూర్చో నిచ్చేవా.... గసగసాలు తెండి,; ధనియాలు తీసుకురండంటూ అరడజను సార్లు బజారుకి పంపేవు!...."

నాకావలింత ఒచ్చింది. లేకపోతే ఏదో అందును నేనూనూ....అక్షణం అయిపోగానే మళ్ళీ పండగ - ఈన రాకపోడం జ్ఞాపకం ఒచ్చేసింది. "ఇంతకి పండక్కెక్కడున్నారో చెప్పరే కారు!"

"ఇక్కడే ఉన్నాను ...." అన్నారాయన చిరునవ్వుతో.

"అబద్ధం— ఇక్కడ లేర్టగా. మహాలక్ష్మమ్మగారు చెప్పింది. విశాఖ పట్నం వెళతానని బైలుదేరాడు, మీ ఆయన — అయితే రాలేదూ—? అని ఆశ్చర్య పడ్డ దావిడ. తాళం చెవులు ఆవిడికే ఇచ్చేర్టగా !"

"రాగానే కష్ట సుఖా లావిడితో చెప్పుకున్నా వన్నమాట !" ఎగతాళిగా అన్నారు.

"చాల్లెండి—నేనేం అబద్ధాలు కల్పించి చెప్పలేదు. మీరేమో పదకొండో తారీఖు సాయంత్రం విశాఖపట్నం వెళుతున్నా నండోయ్ అని తాళా లిచ్చేరుట; మళ్ళీ పదహారో తారీకు మధ్యాన్నం ఒచ్చి అంతా కులాసాగా ఉన్నారండి; మా ఆవిడ రేపు ఒస్తోందంటూ తాళాలు తెచ్చుకున్నార్ట — నాకు ముందుగా తెలీక నిజం చెప్పేశాను!"

"పోనీలే — ఏదో అయిపోయింది —"

"ఇక్కడా లేక, విశాఖపట్నమూరాక, ఎక్కడున్నారండీ, నాలుగు రోజులూ మరీ !"

"ఎందుకులెద్దూ !"

"ఎందుకేంవిటి — చెప్పండి ! — ఇంటి దగ్గిర చెప్తానన్నారుగా ?"

ఆయన మళ్ళీ మాటాడకుండా కూచున్నారు. ఎంత అడిగినా చెప్పక పోవానికి కారణం ఏమిటో ! అంత చెప్పకూడని చోటికి వెళ్ళేరా ! అయినా చెప్పేస్తారే ! ఇలా దాచటం కొత్తగా ఉందని తెలిసిపోయి బాధగా ఉంది.

"—ఎక్కడున్నారో, ఏం చేస్తున్నారో అసలు ఒంట్లో కులాసాగా ఉందో లేదో అని నా ప్రాణం ఎంత కటకట్లాడిందో మీకేం తెలుసు ? — ఇద్దరం కలిసే — వెళదాంవండీ అంటున్నా కూడా వినిపించుకోక కొంపలు మునిగిపోయినట్టు రెండ్రోజులు ముందుగా నన్ను సాగనంపేశారు. — పైగా వాళ్ళందరూ అడగడం ఒకటీ "ఏమే మీ ఆయనొచ్చాడా అంటే, ఒసే నీ మొగుడు రాడ్టే" అంటూనూ!"

"కష్టంవేం; పాపం !" అన్నారాయన చిరునవ్వుతో.

"ఎంత వెటకారంగా వుందండీ మీకు ! — ఇంతకీ ఎక్కడున్నారో చెప్పరే ?"

"ఎక్కడుంటే నేం; నేను ఆరోగ్యంగా, సుఖంగా, కులాసాగా, సంతోషంగా పండగ వెళ్ళించేను - నీక్కావాల్సిం దంతేగా !

"ఏ వూరు వెళ్ళేరు చెప్పండి, పోనీ !"

"విడదవోలు!"

"మీ సుభద్ర్రి గారింటికా?"

"ఏ సుభద్రా్రి?"

"—ఎంతమంది సుభద్ర్రి లున్నారు? - మీ - మీ సుభద్రే్రి -సుభద్రా్రి

జనీయంలో సగందాకా వొచ్చిన- అదుగో, నవ్వుతున్నారు వెళ్ళేరా, అక్కడికి? - ఛీ ఛీ - ఇలా ఎవరైనా చేస్తారుటండి?" నాకూ నవ్వు ఆగలేదు: సుభద్రా, ఆయనా, ఆ కథంతా జ్ఞాపకం ఒచ్చి. .

"నవ్వకు కమలా - - - సుభద్రగారింటికొక్కడు. అక్కడి కెందుకు వెళతానూ!- అసలు సుభద్ర వాళ్ళ పుట్టింటికి వెళ్ళిందిగా!"

"ఓహో; భోగట్టా చేసేరన్నమాట!"

"అంచే మరి - ఆ వూరుదాకా వెళ్ళేక - నువ్వు నవ్వితే నేనసలు చెప్పను!"

నేను బలవంతాన నవ్వు ఆపుకున్నాను- అయినా ధోరణి అలాగే ఒచ్చేస్తోంది. "చెప్పండి చెప్పండి - అసలు సరిగ్గా నిడదవోలే ఎందుకు వెళ్ళవలిసొచ్చిందట!"

ఆయన గొంతు సర్దుకున్నారు. "విశాఖపట్నానికే టిక్కెట్టు కొనుక్కున్నానే - - -" అని తలగడా గోడకి నిలువుగా చేరేసి, సదుపాయంగా ఆనుకొని కూర్చొని, అనగనగా ధోరణిలో ప్రారంభించారు. "- అసలేం జరిగిందంటే; బండి రెండుగంటలు లేటు! ప్లాట్ ఫారమ్మీదే బెంచిమీదకునికిపాట్లు పడుతున్నా నన్నమాట-"బండొచ్చింది లేవండిసార్" అంటూ పోర్టర్ లేపేడు; బేగ్ రైల్లో పెట్టాడు - - కూచోడానికి జాగాలేకా జనం చస్తూంటే ఎవరో ఒకత అతను దర్జాగా ముసుగుతన్ని నిద్దరోతున్నాడు - ఒళ్ళుమండి, ఆపళంగా చేతులో వున్న న్యూస్ పేపర్తో వీలైనంత గట్టిగా నాలుగు తగల్నిస్తూ "రైలుబండి నీ బాబుగారి సొత్తనుకున్నావా,లే" అని లేపేను.తీరాచూస్తే వాడు మా నర్సింహారావు!"

"నర్సింహారా వెవరండీ!" అన్నాను, సంగతి సగంపైగా బోధపడక.

"- కలకటాలో పనిచేస్తున్నాడులే, వాడు. ఏడెనిమిదేళ్ళయింది, వాడూ నేనూ కలుసుకుని - ఓరి నీ తస్సాదియ్యా అంటే హోరి నీ దుంపతెగా అని పలకరించుకున్నాం. చకచకా మాట్లాడేసుకున్నాం - - వాడికి కిందటేడే పెళ్ళయిందట. పండక్కి అత్తారింటికి పోతున్నాట్ట -- కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూచున్నాం--ఇంతలో రైలు గోదావరిబ్రిడ్జిమీద నడవడం తెలిసి కంగారుగాలేచి నించున్నాను - ఆ రైలు విశాఖపట్నం వెళ్ళటంలేదు! బెజవాడ పోతోంది!! పోర్టర్ వెధవ ఇందులో కూచోపెట్టేశాడు! -॥ అని గాభరాపడ్డాను.

"ఎంత తమాషా అండీ!"

ఆయన నన్ను ఆశ్చర్యపడనివ్వలేదు.

"ఏమ....అప్పుడింకేం చెయ్యడం?—సరే, కొవ్వూర్లో దిగి వెళ్దాం; అనుకున్నాను—ఆఖరంగా వాడు లంకించుకొని,—ఏడిశావులేవోయ్, ఇప్పుడు నువ్వు విశాఖపట్నం వెళ్ళకపోతే ఏమి? అన్నాడు, టిక్కెట్ కూడా కొనుక్కున్నాను: మా ఆవిడా వాళ్ళ వాళ్ళూ ఎదురు చూస్తార్రా అని ఎంత చెప్పినా వాడు విన్నాడేకాదు. నిడదవోలు వాళ్ళ అత్తారూరట; వాడికూడా అక్కడి కెళ్ళేసి, పండగ మూడు రోజులూ వాడితో వుండి, మళ్ళ పదహారో తారీక్కి రాజమండ్రి చేరమంటాడు....సగంసేపు వేళాకోళం అనుకున్నాను.... కొవ్వూరు స్టేషనులో నన్ను దిగకుండా పట్టేసుకున్నాడు. ఆ తరువాత స్టేషనులో గార్డు దగ్గరకువెళ్ళి నిడదవోలుకి టిక్కెట్ రాయించి పుచ్చేసుకున్నాడు—సరి. ఇంకో గడియలో నిడదవోలు రానే వొచ్చింది?"

"ఊఁ హూఁ !....అతన్తో నిడదవోల్లో దిగిపోయి అక్కడుండి పోయేరన్నమాట....ఎంతపని చేసేరండీ? - పోనీ ఓ ఉత్తరంముక్క రాయలేకపోయారా, ఇలా జరిగిందంటూను!....పండగ మూడురోజులూ, పిలవని పేరంటానికి వెళ్ళి బట్టలకీ, దానికీ దీనికీ- మొహమాటపడి-ఎలా ఉండిపోయేరండీ, అంత తెలియని వాళ్ళింటోను! - అతని కత్తారుగాని మీ కెవరు?-" నాకు నవ్వొచ్చింది.

"అబ్బే, లేదు కమలా, అన్నీ బాగా జరిగేయి- వాళ్ళ ఆదరం చెప్పడానికే బాధగా ఉంది నాకు!" అన్నారాయన. పెంకెతనంగా నవ్వుతూ, వోరకంట చూస్తూ.

"బాధెందుకో?"

"నువ్వేమనుకుంటావో నని -!"

"నేనేమనుకుంటావండీ, చిత్రంగా మాట్లాడతారు!"

"నువ్వనుకోడానికొ్కారణం ఉందిలే-అసలు మానర్సింహారావు వాళ్ళింటికి వెళ్ళడమే పెళ్ళయ్యేక మొదటి సంక్రాంతి....బాగా డబ్బున్న వాళ్ళేమో, చాలా ఘనంగా చేద్దామనుకున్నారు- అల్లుడితో గిల్లుడిన్నట్టు నాక్కూడా అంత ఘనంగామా చెయ్యవలిసొచ్చింది....నే నెక్కడ మొహమాట పడతానో అని అన్నీ అడక్కుండా ఏర్పాటయి పోయేవి!—"

"బాగా ఆస్తిపరులా."

"అబ్బో; చాలా! ధాన్యం వ్యాపారం!! గోడౌన్లూ, మిల్లులూ, దుకాణాలూ, ఓ పెద్ద బట్టలకొట్టూ. ఇదికాక ఆడవాళ్ళు వడ్డీ వ్యాపారం చేస్తారు.—తెల్లారితే భోగి అనగా రాత్రి వెళ్ళాం కదూ—తెల్లారే సరికి వేణ్ణీళ్ళూ, జెమాజెట్టీలాంటి మంగళ్ళూ తయారు. వాళ్ళ ఐశ్వర్యం చూసి పద్ధతి మారిపోతుందనుకున్నాను. కాని అలా జరగలేదు. షాంపూ రుద్దుకొని షవర్ బాత్‌లు చేస్తే మట్టుకు నలుగు పెట్టి తలంటుకున్న నునుపూ. శుభ్రం ఒస్తాయా? జన్మలో కుళ్ళంతా ఒదిలేటట్టు అభ్యంగనం చేయించారు—కొత్తబట్ట ల్లేవెలాగా అని నేను చిన్నబుచ్చు కుంటూనే ఉన్నాను; ఇంతట్లోకి పెద్దాయన ఎనిమిది గజాల ఫిన్లే చాపు పట్టు కొచ్చాడు, (ఇప్పుడు నేకట్టుకున్న పంచె దాన్లొదే. చూడు!)—"అలా వొక్క క్షణం కూర్చోండి. అబ్బాయి షాపుకు వెళ్ళేడు. చొక్కాలు తెస్తాడు" అని మర్యాదగా చెప్పి కాఫీ తాగేలోపుని కట్టబెట్టారు. నాకేవైతే నచ్చుతాయో, ఎంతలేసైతే సరిపోతాయో సరిగ్గా అలాటివి, రెండు చొక్కాలు....ఆశ్చర్య పడుతూనే, మా నర్సింహారావుని పిల్చి, "ఏమిట్రా ఇదంతానూ, నీకేమేనా మతుందా లేదా" అని చివాట్లు పెడితే, వాడు పెద్ద నవ్వు నవ్వేసి, "మీ అత్తా రింటికి వెళ్ళి వాళ్ళిస్తే కట్టుకోవుట్రా, అక్కడికి వెళ్ళకుండా చేసి నందుకు నీకీ మాత్రం" చెయ్యకపోతే ఎలాగు, అన్నాడు.!

"చాలా బలగం వున్నారు కాబోలు...."

"ఓ? అతనికి నలుగురు మరదళ్ళూ, ఇద్దరుబావమరుదులున్నూ- గొప్ప కాలక్షేపం అనుకో - నాకే ఆశ్చర్యం వేస్తుందిప్పుడు; మూడురోజులు నిన్ను మరిచిపోయి; నీకు ఉత్తరమైనా రాయకుండా వుండిపోయానంటే -" అని ఆగారు, మా ఆయన.

"అవున్లెండి.ఆలాంటి చోటికెళ్తే ఇంక నే నెందుకు జ్ఞాపకం వస్తాను; ఉత్తరాలేనా ఎందుకు రాస్తారు; పాపం!" అన్నాను. చాలా ఆనందిస్తున్నా ఆయన్ని సరదాగా సాధించాలన్న కోరిక చంపుకోలేక.

"అదుగో - చెప్పకపోతే ఊరుకోవు; చెబితే ఇలా గొడవ చేస్తావు!"

"గొడవ కేం‌వుందిలెండి. మావాళ్ళూ మీకు బట్టలు ఎక్కువే తీసేరు. నేను పుచ్చుకోలేదని అక్కసుకొద్దీనీ, దానికితోడు మా చిన్నన్నయ్య వెటకారం ఒకటీ, "మీ ఆయన వొచ్చినప్పుడే ఇస్తాంలేవే" అంటూనూ. పెద్దన్నయ్య పట్టి కెళ్ళ మంటూంటేకూడా బీరువాలో పెట్టేశాడు—నాకు ఉక్రోషం వొచ్చి

అడగేలేను — వెధవది. బట్టలకేంగాని — ఎక్కడున్నారో ఏం చేస్తున్నారో, ఏం తిన్నారో, అసలారోగ్యంగా ఉన్నారో లేదో అని నామనస్సు మాత్రం మూడు రోజులూ విలవిల్లాడి పోయింది. వాళ్ళందరూ "పరధ్యానంలో వున్నావా, వుంటే పతిధ్యానంలో ఉన్నావా" అంటూ పరామర్శలూ, వేళాకోళాలూనూ— బయలుదేరేరేమో ఆ బస్సో రైలో ఎక్కడేనా యాక్సిడెంటయి పోయిందేమో అని బెంగొచ్చేసి—పోనీలెండి, ఎక్కడైతేనేం; పండగపూట ఇంత పప్పు అన్నం తిని హాయిగా విశ్రమపోయారుకద; నాకంతే చాలు—" నిజం అయినా సరే కొంత విసుగుతోనే చెప్పేను. అయినా ఎంతో తేలిక పడింది మనస్సు.

"సరి సరి......పప్పు అన్నం అంటావేమిటి ! నవరసాలూ, పిండి వంటలతో, బ్రహ్మాండంగా చేసేరు. ఇహ విశ్రాంతంటావా; వేరేగదీ, దోమ తెర మంచం, దన్లప్పిల్లో?- అనుకోకూడదుగానీ" మీ ఇంట్లో అయితే నాకలా జరగనే జరగదు?"

"పోనీలెండి పాపం, మా వాళ్ళింట్లో మీకెన్నడయినా బాగా జరిగింది కనకనా?" అని లేచాను. ఉడుకుబోత్తనం వొస్తోంది. ఆయన మాటలకి. మా వాళ్ళింట్లోనే కాదు, వాళ్ళింట్లోనూ.... అంటే మా అత్తారింట్లోనూ-ఆయన కలా జరగదు. ఆమాట ఆయన అన్లేదు. నాకనాలని ఉందిగాని ఆయన అన్నంత సుళువుగా నేనెలా అనడం....ఆలోచిస్తూ కిటికీ దగ్గర నుంచుంటే అమ్మపాడిన పాటలో ఓ చరణం జ్ఞాపకాని కొచ్చింది.

ఇయ్యగల చోటానే వియ్యమందరాదా !

పెట్టగల చోటానే పెళ్ళాడరాదా ?

అని సుభద్ర అర్జునుణ్ణి దెప్పుతుంది. ఇలాంటి సందర్భంలోనే, ఈ అర్జునుణ్ణి దెప్పేధామ్మ సుభద్రదికాదు : నాదైంది—రాగ వరసలో అంటే ఆ చరణాలు ఎంత బావుంటాయని ! ఆకర్షణకి తట్టుకోలేక అనేశాను - - దెప్పు లవి కానేకాదు.

ఆయన చిరునవ్వు మొహాన పోసుగుని లేచి కిటికీ దగ్గిరకొచ్చారు. రెండు చేతులా నన్ను పొదివి పట్టుకొని-" "నే ముందే చెప్పేను కదే: నువ్వు బాధ పడతావని!" అన్నారు.

"బాధ కాదండీ: బోధ" అన్నాను. మనస్ఫూర్తిగా నవ్వుతూ.

* * *

అమలాపురం మునిసిపాలిటీలో ఏదో లెక్కలు తనిఖీ చెయ్యడానికట వెళ్ళేరు మా ఆయన. పదిహేనురోజులైంది, ఇవాళో రేపో రావాలి. ఎదురు చూస్తున్నాను.

అంతలో పార్ధసారధి అని, ఆయన స్నేహితు డొకాయన, ఒచ్చేడు. "అర్జునరావుగారున్నారా?" అంటాను.

నా కతను యిదివరకే తెలుసును. కూచోబెట్టి, సంగతంతా చెప్పాను. ఏదేనా పనుంటే ఉండిపోయి, రేపు ఆయన్ని చూసి వెళ్ళమన్నాను.

అతను ఉండడానికి వీల్లేదనీ, కొంచెం డబ్బు కావలసి ఒచ్చేననీ, చెప్పేడు. "ఆయన పిఠాపురం నించి ఒచ్చేసిన దగ్గర్నుంచీ కూడా నా ఇబ్బంది అలాగే ఉండిపోయాయి!" అన్నాడు.

"పిఠాపురం ఎప్పుడొచ్చారీయనా?" అన్నాను.

"మొన్న పండక్కి ఒచ్చేరు కదండీ."

"పండక్కి—అంటే?"

"సంక్రాంతిపండక్కండీ— తెలియనట్టడుగుతారేం?-ఆరోజు వైజాగ్ వెళతానని అర్జున్రావుగారు బైలుదేరడం, స్టేషన్‌లో ఎవరో టిక్కెట్‌తో సహా ఉన్న పర్సు కాజెయ్యడం—మీతో ఆయనేం చెప్పలా?"

నా కళ్ళు తిరిగాయి. మనస్సులో విద్యుత్తు ప్రస్ఫుటకరించినట్టయింది. కడుపులో చెయ్యిపెట్టి తిప్పినట్టయింది. నీరసం వచ్చేసింది. స్పృహ తప్పి పోతుందని భయంవేసింది....డబ్బుపోవడం....కాదు; ఎవరో కాజెయ్యడం!

"లేదండి, ఏం జరిగింది?" అని చిరునవ్వు నటించాను.

"సరిపోయింది. మీతో ఏం చెప్పలేదన్నమాట...." పార్ధసారధి చిరు నవ్వు నవ్వాడు. "ఏ మొహం పెట్టుకు చెబుతార్లెండి!....ఈయనేమో టిక్కెట్ కొనుక్కొని, బండి లేటుకదా అని నిద్రపోతూంటే ఎవరోవ స్సికాస్తా కొట్టే శారు. ఆ సంగతాయనకి తెలీకబండి రాగానే ఎక్కేశారు. ఎక్కీ ఎక్కగానే నేను కనిపించేసరికి మాట్లాడుతూ కూర్చున్నారు....సామర్లకోటలో టిక్కెట్లు చెకింగ్ చేసే స్టాఫ్ ఒచ్చి అడిగితే జేబులూ, బేగ్, అన్నీ తడుముకొని, వెతు క్కొని, పర్స్‌పోయిందని తేల్చారు.

"ఊహుఁ"

"....పండగ ఎడ్వాన్సు దెబ్బయ్యయిదుట. ఇంట్లోంచి తీసుకున్నవి

ఇరవై టః కాక టిక్కెట్టుట-మొత్తం నూరు....టిక్కెట్టు లేదని వాళ్ళు ఛార్జ్ చేసేరు. బొటాబొటిగా నా దగ్గరున్నది సరిపోతే ఇచ్చేశాను. పిఠాపురానికి టిక్కెట్ రాయించి....పొద్దున్నే వేరేబండిలో వెళ్ళరుగాని రండని, పిఠాపురంలో దించేశాను. అప్పటికి మా యిద్దరి దగ్గిరా కలిపి ఇరవై ఒక్క నయా పైసాలు మిగిలేయి...."

"అంతకుముందు నాలుగు నెలల్నుంచీ నాకు జీతాలు లేవు. శాంక్షన్ రాలేదు, మా పోస్టులకి. అందుకని జీతాలు డ్రా చెయ్యలేదు. మా వాళ్ళని పుట్టింట్లో ఒదిలేసి, హోటల్లో అరువుపెట్టి రెండునెలలు తిన్నాను. రెణ్ణెల్లు దాటాక వాళ్ళు పెట్టలా. స్వయంపాకం మొదలెట్టాను.....బియ్యం ఉంటే మిరపగాయల్లేకా, వప్పుంటే నెయ్యిలేకా, బాధలుపడుతున్న రోజులు....మా డిపార్టుమెంటు సంగతి మీకూ తెలుసుగా. తిండికి లేక చస్తున్నా సరే, కేంపూ వర్కూ మాత్రం యమ అర్జంట్! ఎడ్వాన్సులైనా ఇవ్వరు. అలాగే బాధలు పడుతూ, రాజమండ్రి కేంప్ ఒచ్చానన్నమాట....చేతిలో ఉన్న డబ్బులు కాసినీ ఎక్స్‌పెన్స్‌కి కట్టేశాను. పొద్దుపేచి ముష్టి ప్రారంభించాను....ఏం లాభం, అందరికీ పండగే. తగని ఖర్చులూ! ఎక్కడా పుట్టలేదు సొమ్ము. అందులో నాకు జీతాలు రావడంలేదని అందరికీ అవగాహన అయిపోయింది....ఇంతాచేసి ముష్టి మూడురూపాయలు దొరక్క, ఆఖరికి ఆయన, ఇక్కడే ఉండిపోతాను రేపోయ్, నీతోబాటే-అన్నారు....నాకు కక్కాలేక మింగాలేక అవస్థొచ్చి పడింది...."

"అయితే మీరిద్దరూ కలిసి పిఠాపురంలో గడిపారా, పండగ మూడు రోజులూ!—పోనీలెండి పాపం! థేంక్స్" అన్నాను దుఃఖం దిగమింగుకుంటూ.

"ఏం గడిపాం; నా మొహం! - ఆయన్లాటి మనిషి, నేనలాటి పరిస్థితుల్లో చేతిలో కాణీ అడని పరిస్థితుల్లో ఉండగా వొచ్చి ఉండి పోవలిసొచ్చినందుకు నాకెంత బాధ అనిపించిందో చెప్పతరం గాదు. సరిగ్గా తిండైనా పెట్టలేకపోయాను. కూరకైనా డబ్బులులేక బాధలు పడ్డాం....పొద్దున్నే బన్‌రొట్టి అరువుతెచ్చి టిఫిన్; ఐదు నయాపైసలుంటే టీపొట్లాం తెచ్చుకుని టీ కాచుకునేవాళ్ళం (కాఫీ మరిచేపోయాం)—ఇజారో కొన్న ఊరగాయ, అప్పడాలూ, పెరుగు మనిషి నెల్లాళ్ళనించీ డబ్బు

లిచ్చేరు కాదని సణుగుతూ పోసే మజ్జిగ నీళ్ళుపోసి-ఇదీ నేనాయనకి పెట్టిన భోజనం! పోనీ అలాగేనా పెట్టగలిగానా, అంటే; సంక్రాంతినాడు సాయంత్రానికల్లా బొగ్గులు అయిపోయి, ఎక్కడా బుట్టెడు అప్పైనా పుట్టేయి కావు!- అందరూ ఎంచక్కా పంచభక్ష్య పరమాన్నాలూ వొండుకుని పండుగ చేసుకుంటూ వుంటే నా యింటికి రాకరాకొచ్చిన వారూ, నాకన్నా అన్ని విధాలా పెద్దవారూ, ఇలాటి కష్టాలు ఎన్నడూ ఎరగనివారూ అయిన అర్జునరావుగారికి అలాటి సత్కారంచేసి అవమానించవల సొచ్చినందుకు నాకెంత బాధ కలిగిందో నిద్రకూడ సరిగ్గాలేదు. సమయానికి రెండు దుప్పట్లు చాకలాడి దగ్గర ఉండిపోయాయి. దోమతెరలు తెప్పుకోలేదు. ఒకటే దోమలూ, చలీ, ఒట్టిరోజులైనట్లైతే ఎలాగో గడిపేద్దుం కాని పండుగలు కావటం, దరిద్రం మరీ భూతద్దంలోంచి చూసినట్టు కనుపించసాగింది. ఆఖరికి సంక్రాంతినాడు సాయంత్రం ఉండబట్టలేక బట్టలకొట్టాయన్ని బతిమలాడితే రెండు దుప్పట్లూ, ఒక పంచెల్చాపూ, రెండు రెడీమేడ్ షర్టులూయిచ్చాడు; పద్దు రాసుకుని....అత్తారింటికి వెళదామని అందరితో సరదాగా గడుపుదామనీ బైల్దేరిన ఆయనకి నావల్ల అలా అయింది. రైల్లో నేను కనబడకపోతే ఆయన పర్సుపోయిన సంగతి ముందే తెలుసుకొని వెంటనే ఊళ్ళోకొచ్చి ఏవో తంటాలుపడి మర్నాటికైనా విశాఖపట్నం చేరుకుందురు. వెనక్కి వెళ్ళలేక ముందుకి పోలేక-అలా అవసక్తిలో నైన ఆయనమొహం చూడ్డానికి నాకు మొహం చెల్లలేదు. ఎంతబాధో!"

"అయ్యో ఇంకా నయం టిక్కెట్ కలెక్టర్కి కివ్వడానికైనా మీ దగ్గిర ఉందిగనక-" అని ఏదో అన్నాను. ఆ తరవాత నాకు మాటేరాలేదు. ఊరుకున్నాను.

"ఆఖరికి, కనుం వెళ్ళిన మర్నాడు తిరిగిరావడానికి డబ్బులు లేవుగా. నాకు తెలుసున్న ఓలారీడ్రైవర్తో చెప్పి. లారీలో ఎక్కించి పంపేనండి, ఆయన్ని రాజమండ్రి!-ఎందుకులెండి; అవన్నీ వింటున్నకొద్దీ మీకు బాధ."

ఇంతకంటె బాధపెట్టే మాట అతనేదీ అన్లేదు. నాకింక ఏడుపు ఆగదనిపించింది. "ఉండండి, మీకు కాఫీ తెస్తాను!" అని లోపలికెళ్ళాను.

నా మొహం నటించ గలిగిందిగాని, నా మనస్సూ, కళ్ళూ నటించలేకపోయాయి. లోపలికెళ్తూనే, నీరు కమ్మిన కళ్ళకి ఏదీ కనిపించక, వెంటనే తుడుచుకోవల సొచ్చింది.

* * *

అలాగే మనస్సూనూ.

నా మనస్సు, పరిపరి విధాల పోయింది..... సిల్లీగా కనుపించే ఈ పండగ ఉదంతం ఈ అనుభవం నాకేవో కొత్తపాఠాలు నేర్పడానికి సమకట్టినట్టుంది.

* * *

నా గుండె నీరైపోయింది. జరిగింది నెమరు వేసుకొంటే ఇలా కనుపిస్తోంది....ఆయనెలా వున్నారో అని నేను అనుక్షణం బాధపడడంవల్లే ఆయన నిజంగా బాధలు పడ్డారు. తిండి అమరిందో లేదో, నిద్ర కుదిరిందో లేదో, సరదా లేదేమో, సరసం లేదేమో, అని నేనెలా అనుకున్నా అన్నీ తథాస్తై పోయి, ఆఖరికి ఏక్సిడెంటైందేమో అనినేననుకొనేసరికి ఆయనకి లారీలో ప్రయాణం చేసే యోగం పట్టడం! ఇంత పాపాత్మురాలినా నేను!-నా కాయన మీదవున్న ప్రేమాభిమానాలు కీడునూ చెడునూ శంకించడానికేనా?-ఆయనెక్కడో కులాసాగా, హుషారుగా, ఆనందంగా ఉండివుంటారని నే నెందుకనుకోలేకపోయానో! అలా అనుకుంటే అలాగే ఉండేవారేమో.

ఈ ఆడిట్ క్యాంప్ పదహారోరోజు ఎప్పుడు పూర్తవుతుందో ఆయనెప్పుడు ఇంటికొస్తారో-ఆయన్ని ఈ క్షణం చూడాలనుంది.

హాల్లో ఆయన బస్టుఫోటో కెదురుగా నించొని, సగం అల్లిన జడ ముందుకు తెచ్చుకుని అల్లుకుంటూ, ఓసారి పైకి ఓసారి కిందికి చూసుకుంటూ, ఆ ఫోటో నన్ను పలకరించిన పులకరింపుకి సిగ్గుపడి నవ్వుకున్నాను.

కాని-అది కాదు. అచ్చొట్టి మూఢనమ్మకం-ఆయనేమైనా రాజకుమారిడి తులసిమొక్కా, నా మనస్సులో భావాన్ని బట్టి పెరుగుతూ తరుగుతూ వుండడానికి?-అది కాదు. మరేదో వుంది పాఠం.

* * *

గొప్పలు చెప్పేరు. ఎయిర్ కండిషన్ గది, డన్లపిల్లో అంటూనూ. కోరికలు గుర్రాలై కోటగోడలు లంఘించేయి. పెనగలూ రాళ్ళూ కలియబోసి నట్టు బాగానే అల్లేరు. ఫిన్లే వారి పంచెల చాపు? గొప్పలు విని అలా జరిగేట్టు చేస్తారనా?-ఏమో, నవ్వు వస్తోంది.

రానీ, ఇంటికి-ఎలా చెప్పితే బావుంటుందో. నిడదవోలునించి ఎవరో ధాన్యం వ్యాపారస్తుడట. ఈవూళ్లో పనుండి మనింట్లో మకాం ఉందామని వొచ్చాట్ట....ఎయిర్ కండిషన్ గదీ డన్లపిల్లో లేవని వెళ్ళిపోయాడు అననా? అంటే ఏమంటారో.

అదికాదు. గొప్పకోసం ఆయ నెప్పుడూ తాపత్రయ పడలేదు. మా పుట్టింటూరు గొప్పగా జరిపించలేదని ఆయన అభిప్రాయం కానేకాదు. ఇంకేదో వుంది. నేనైనా మరెవరైనా నేర్చుకోవలసింది!

*　　　*　　　*

ఈ అబద్ధాలెందు కాడేరో? మోసం చేసేరు-అవును.

అబద్ధా లాడవలసిందే. ఈ అర్జునులవారు ఆ పార్థసారథితో, పిఠా పురంలో నా ఎడబాటులో గడిపిన ఆ యుగాల చరిత్ర-ఆయన నాతోనే కాదు, ఏ భర్త ఏ భార్యతో చెప్పినా అందంగా వుండదు.

పార్థసారథే, కొంచెం ఆలోచించి నాతో నిజం చెప్పక మానెయ్యవల సింది.... అసలీయనే, అతన్ని కూడా కట్టుదిట్టం చేసుకోవలసింది.... టైమ్ లేక పోయి ఉంటుంది. నేను రైలు దిగి, రిక్షా ఎక్కి- రూడించే సమయానిక్కూడా ఆయనకీ అబద్ధాలు తట్టలేదు.... రాత్రి మళ్ళీ, పునః పృచ్ఛలో పుట్టిన ఉపా యం.... అంతలా నే నడక్కపోతే ఆయన చెప్పేవారే కాదు.

ఇంతాచేసి దారిద్ర్యం, లోకంలోని తత్త్వవేత్తలందరూ అనుభవనీయ మని తేల్చి ముంచీ చెప్పిన ఉదాత్తయోగం-తప్పకుండా చవి చూడవలసిందే. కాని పండగ అవడాన్ని-ఒచ్చింది పేచీ-అందుచేత-నా సంతోషం కోసం, నేను మూడురోజులూ అనుభవించిన వేదన మరిచిపోడం కోసం, ఆయన సుఖంగా ఉన్నారు కదా అని నేను తృప్తి చెందడం కోసం, అట్టే మాటాడితే మా ఆయనకేం లోటు. ఇలాంటి గొప్ప స్నేహితులున్నారని నేను పొంగిపోడం కోసం-వొక అందమైన అబద్ధం ఆడేశారు ఆదర్శవంతంగా.

నిజానికి ఆదర్శం అంటే కూడా అందమైన, కష్టమైన అబద్ధమేగా.

క్షణికంకానీ, శాశ్వతం కాని, ఆనాటి, ఆయనగారి అందమైన అబద్ధాన్ని విని, నేను పొందిన ఆనందాన్నీ, అది చూసి ఆయన పడ్డ తృప్తినీ, ఆయనా నేనూ స్మరణీయంగా ఉంచుకోడం మాత్రం కల్తీలేని నిజం!

నిజం కోసం అబద్ధం!

అబద్ధం అని తెలిసిపోయినంత మాత్రాన అందం నశించి పోయేటట్ల యితే కావ్యాలు కాయితప్పడవలూ, ప్రబంధాలు పకోడి పొట్లాలూ అయిపోయి ఎప్పుడోపోయి వుండేవి.

కోపగించుకునీ, మీ కధ నాకు తెలిసిపోయిందండోయ్ అని వెటకారం చేసి, నే నే ప్రయోజనాన్ని సాధించేది? ఓ గడియసేపు ఆయన్ని దులిపేసి, మీ కూ క థ లే యి ష్టం

కడిగేసి యిలా చేస్తారా అని నిలదీసి అడిగితే ఫలితం ఏమిటో నాకూ తెలుసు. ఆయన నా కిచ్చిన ఆనందం అంతా ఒట్టి నీటిమీద రాతయిపోతుంది. ఆయన బాధపడిపోతారు. క్షమార్పణలు చెప్తారు, మనస్ఫూర్తిగా పశ్చాత్తాప పడతారు. అయితే చాలా చిన్నబుచ్చుకుంటారు-నేనే ఆయన్ని చిన్నబుచ్చేసేకన్న అవమానం ఏముంది, నాకు?

నేను పార్థసారథంత తెలివి తక్కువదాన్ని కాదు!

నా కానందం యిస్తున్నానన్న గర్వం ఆయన కుండడం నా జీవితానికెంతో అవసరం, ఆరోగ్యం! ఆ గర్వాన్ని భంగం చెయ్యడం చాలా ప్రమాదం-నన్ను సుఖపెడుతున్నాననీ, ఆనందింపచేస్తున్నాననీ ఆయన అనుకుంటే, అది భ్రమే అయినా ఆయనకి ఆరోగ్యం....అవసరమైనంత భ్రమలేక, ఎప్పటికప్పుడు చతోచనత్యాన్నే కలుసుకుంటూ నిరాశల్నే ఎదుర్కొంటూ వుండడం వల్లనే జనం సుఖపడలేక పోతున్నారు....

* * *

పకోడీలు, కాఫీ యిచ్చి, పార్థసారథి వాట్ని స్వీకరిస్తున్న సమయంలో, నేను నేర్చుకున్న పాఠం, వాటికన్న రుచిగా శుచిగా అతనికి అందజేసేను. అతను చేసిన తప్పు తెలుసుకొని, మరో తప్పు చెయ్యకుండా వుండే అవకాశం ఒస్తోందంటే అది అంది పుచ్చుకుందికి చాలా వుత్సుకత చూపించేడు, దాంట్లో అతనికి చాలా ఆనందం కనబడేట్టు చూపించేను.

నవ్వుకుంటూ నమస్కరిస్తూ వెళ్ళాడు పార్థసారథి.

* * *

మర్నాడు మహాలక్ష్మమ్మగారితో సాయంకాలం ఆటకి సినిమాకి వెళ్ళేను. అక్కుంచొచ్చేసరికి మా ఆయన ఈజీచైర్లో పడుకుని నిద్దరోతున్నారు.

"ఎప్పుడొచ్చేరండి?" అన్నాను; లేపుతూ.

"ఏడుంబావుకి"

"అయ్యో; అనుకుంటూనే వున్నాను సుమండీ. వంటకూడా చేసిందాన్ని. ఏమోలే ఇవాళే ఒస్తారా అని అనుకుంటూ మాలక్ష్మమ్మగారు రమ్మంటే సినిమాకి వెళ్ళేను!"

"పోన్లే__"

"కాళ్ళు కడుక్కోండి భోంచేద్దాం. ఇద్దరం కలిసి తిని ఎన్నాళ్ళైందో!"

ఆయన నావేపు విచిత్రంగా చూస్తూ లేచేరు.

నాధోరణి కృత్రిమంగా తయారై పోతోందని గ్రహించాను. వెంటనే నోటికొచ్చిన షాబేదో పెదిమల్లోనే బిగించేశాను.

"పెట్లో డబ్బు తక్కువైందే—! ఏమైనా కొన్నావా?" అన్నారు మా ఆయన; కొంతసేపు పోయాక.

ముద్దనోట్లో ఉండిపోయి నేనేం అన్లేదు. "లే"దన్నట్టు తలూపాను.

"- -మరేంలేదు; రవణమూర్తి డబ్బు అప్పు కావాలంటేను, ఇస్తాను రమ్మని ఇంటిదాకా తీసుకొచ్చి లేదని పంపవలిసొచ్చింది.

"అప్పుకావాలని ఒచ్చేరా.... తీర్చవలసిన బాకీ ఒకటుంటే తీర్చేశాను, నేను." అన్నాను, ఆయనవేపు చూడకుండా.

"ఎవరి కబ్బా?"

"ఎవరో పిఠాపురంలో బట్టల వ్యాపారస్తుట్ట.మీరు నలభై రెండురూపాయల చిల్లరివ్వాలంటూ బిల్లుబుక్కు తెచ్చి చూపించాడు.... ఏదో పనుండి రాజమండ్రి ఒచ్చి పనిలో పనిగా మనింటికొచ్చినట్టున్నాడు.... మీ సంతకం ఉంది. బాగానే గుర్తుపట్టాను. మనింటి గుర్తులు మీఫ్రెండెవరో చెప్పేట్ట. తిన్నగా ఒచ్చేశాడు ....సరేలే, ఏ క్యాంపులోనో ఎప్పుడో తెచ్చుంటారు అనుకుని పెట్లో డబ్బు ఉంది, తెచ్చి యిచ్చేశాను."

మా ఆయన ఒక్క నిమిషం తినడం మానేసి, అంతా విన్నారు "ఇంకేమైనా చెప్పేడా?" అన్నారు. ఆయన అంతలా తెల్లబోవడం చూసి. బిల్లు బుక్కు మీద తారీకు చూశావా అని అడిగేస్తారేమోననీ, ఈ కథ పప్పులో కాలువెయ్యకుండా ఒడ్డెక్కించ గలనా అనే భయం వేసింది.

"ఉఁహూఁ. ఏం చెప్పలేదే."

ఆయన నావేపు ఇంకా శాస్త అనుమానంగా చూస్తూ "పార్ధసారధీ" ఆ సంగతులేమీ చెప్పలేదూ?"

"పార్ధసారదంటే, నల్లగా ఉండే ఆయనేన, ఇన్సూరెన్సు-"

"ఛీ ఛీ అతనుకాదే, తెల్లటాయన, సర్వేయరు!"

"ఓహో, ఆయన ఊ సెందుకూ, ఇప్పుడు?"

"అఁహఁ అతనూ పిఠాపురం లోనేఉంటున్నాడులే!"

"ఏమో, అయితే మనింటి గుర్తులూ అవీ అతనే చెప్పి ఉంటాడు.... సినిమాకి బయల్దేరుతూ పుంటే వదురుగా ఒచ్చాడు. వెంటనే పంపేశాను.... ఇంతకీ మీరు బాకీ ఉండటం నిజమే కద!"

మా ఆయన నోట్లో ముద్ద పెట్టుకొని తలవూపాటు పరధ్యానంగా.

(రంగనాయకమ్మగారు మెచ్చుకుని ఉత్తరం రాసిన కథ)